

"ישיבישע בלאט" - "הדף היומי" מבחר "שאלות ותשובות" ל"עיון והעמקה" בדברי הגמרא

דף כב.

השאלות

1. ואי איתא משום הבערה לא ליחייב, ומביא רביה מהכא דאיכא חילוק מלאכות ביו"ט, וקשה דהכא שהוי שתי מלאכות בב' התראות לכו"ע עובד בשניהם דהא אפילו אותו לאו ממש אם יעבור בשתי פעמים יתחייב שתיים?
 2. ולילקי נמי משום לא תביא תועבה וכו', והקשו דלפי הרמב"ם מאכ"א ח' טז', בנהנה מאיסור הנאה אינו לוקה רק מכת מרדות, והכא מבואר דלוקה?
 3. כגון שבישלו בעצי הקדש, וקשה דא"כ לילקי נמי על לאו דמעילה?
 4. אשר לא יעבד ולא יזרע, והנה מבואר ברמב"ם סה"מ ל"ת שט' ובחינוך מצוה תקלא' דאינו לוקה אלא אחת, וקשה דלילקי ב', משום לא יעבד ומשום לא יזרע?
 5. כגון דאמר שבועה שלא אחרוש בין בחול בין ביו"ט, והיינו דתוספת הימים גורמת שיחול, וצ"ע על הרמב"ם שבועות ד' י' שכתב דנשבע שלא יאכל היום וחזר שנשבע לא יאכל לעולם אין שבועתו חלה?
 6. בפסוק איתא "ארבעים יכנו, לא יוסיף" וקשה דגם בלי קרא דלא יוסיף ידעין מבל תוסיף של כל התורה שאין להוסיף על המלקות?
 7. אין אומדין אלא במכות הראויות להשתלש, ויל"ע האי דין אומד מהיכא יליף? באיסור זריעה בנחל איתן שנערפה בו עגלה, הסתפק השער המלך רוצח י' ט' האם גדרו כאיסור זרע של שבת הן לענין שיעור המלאכה והן לענין אבות ותולדות, ובמנחת חינוך תקלא' ו' דן האם הזרעים נאסרים באכילה או לא ע"ש.
- המזיח את החשן והמסיר בדי ארון, ויל"ע הא האיסור נעשה כבר, ודוחק לומר שדרך חרישתו עושה דברים אלו, ע"י ריטב"א שהוכיח מכאן שעובר את האיסור על זמן שלא החזיר, וע"י ערוך לנר, ומנחת חינוך ק' אות ב'.

התם לא קא חלה שבועה וכו', וע"י רעק"א שו"ת תנינא קיט' שדן לדעת הסוברים שבועות כז. דנשבע לקיים המצוה לא נפטר רק מקרבן ולא ממלקות, היאך יעמידו סוגיא דהכא, וחילק בין נשבע לקיים המצוה, לנשבע שלא לעבור איסור, עי"ש.

מידי דאיתיה בשאלה, ועל מה שהקשו דאיכא נדר על דעת רבים דאין לו התרה, ע"י שו"ת הרי בשמים ח"א נה' דהוא מדרבנן, וע"ע שו"ת אבן הבוחן מה'.

ארבעים חסר אחת, ובסוד הל"ט מלקות, ע"י רבינו בחיי דברים כה' ב', ועי"ש גור אריה, וחת"ס עה"ת שם פסוק ג'.

מנין שהוא סמוך לארבעים, ובדברי הרמב"ם סנהדרין יז' א' שנתן טעם למה שאמרו חז"ל לט' כדי שגם אם יטעה ויוסיף אחד לא יעבור את הארבעים, עי"ש נושאי כלים, וע"ע מלבי"ם בפ"י עה"ת שם קנ"ג, וערוה"ש (העתיד) סנהדרין נו' ד-ו, וע"י ערו"ל"נ ועוד שדנו לפי זה אי כשלקה מ' ומת אי גולה, ע"ע חידושי ר' שלמה מכות ה' ושם בהערות, ויונת אלם כט' א'.

התשובות

- השתדלנו להביא את תמצית דברי המפרשים, מלבד אלו המובאים בגמ' כמו תוס', מהרש"א רש"ש וכדו'.
1. כן הקשו הגבורת ארי והערוך לנר, והעמידו הברייתא דעשה שתי המלאכות בבית אחת, דאז אי ליכא חילוק מלאכות הוי כאילו עשה איסור אחד בשיעור גדול.
 2. ביאר בשיעורי הגר"ש תע"ז דלא ידבק גדרו לא איסור הנאה, אלא במה שנהנה נעשה דבוק בע"ז (להבדיל אא"ה המצווה לדבק בחכמים ע"י שמהנהו מנכסיו), ועל איסור זה לוקין, ובזה ניחא איך למד הרמב"ם מפסוק זה גם איסור הנאה, (ע"ז ז' ב') וגם איסור הכנסה לביתו (שם י' ד') שניהם כלולים באיסור להידבק בע"ז.
 3. בתוס' תירצו דכיון דלוקה רק בשו"פ לא כתבה דנקט רק מה שלוקה בכל שהו, והריטב"א כתב בשם הרמ"ה דאין מעילה רק בדבר שלולי הקדשו היה מותר בהנאה וכאן אסור בהנאה גם לולא ההקדש.
 4. כתב השער המלך רוצח י' ט', דלא יזרע נצרך ללמד דלא נאסרה עבודה אלא בגופה של קרקע וממילא הכל כלאו אחד דמי, ע"ע ערוך לנר.
 5. כן הקשה האבני מילואים שו"ת טו', ובשיעורי הגר"ש תפב' יישב דהשאלה מתי השבועה השנייה, אם בזמן שאסור בגלל השבועה הראשונה לא יחול, אבל אם בזמן ההיתר יחול, וע"ע אור שמח שם.
 6. בכלי חמדה עה"ת ואתחנן ביאר החילוק, ותוכן דבריו דבלא יוסיף חדשה תורה שמעל מ' הוי גדר הכאה ולא מלקות (עי"ש שבזה ביאר דעת הרמב"ם), ובעצי הלבנון או"ח כט' ביאר דבזה לא חשיב כעשיית המצוה ב' פעמים, ועוד ביאר דבא לומר דהאיסור גם במוסיף למי שאמדוהו בפחות, ולא רק ללוקה מ'.
 7. הנה ידועה חקירת הגר"ח (הובא בסטנסיל של' ושיא') האם פטור עומד הוא משום פיקו"ג, או שהוא דין פרטי במלקות שאין לו ללקות אלא לפי כוחו, ופשט כן מהרמב"ם סנהדרין יז' א' דנראה שיליף דין אומד כפי כוחו מקרא דכדי רשתו במספר, וכן ביסס את הדבר הגר"י בניזר כג. מדין מכות הראויות להשתלש, וכן הוסיף להוכיח במשנת יעב"ץ חו"מ ב' ד' מהמשך דברי הרמב"ם שאם יכה לחלש מכה רבה בודאי הוא מת, ומשמע דבספק לא, אע"פ דספק פיקו"ג דוחה כל התורה, וע"י משאת משה ז' דנטה לדון שהוא משום פיקו"ג, והנראה דשניהם קיימים, דינן דין לאמוד מה ששייך שיקבל, ומ"מ היכי שיש ספק אם יחזיק מעמד נפטר מדין פיקו"ג.

לע"נ מרת אביבה בת הגר' משה ע"ה נלב"ע ד' תשרי

להנצחות והארות 0527652935, או 7652935@gmail.com לקבלת הדף במייל מידי יום שלח בקשה לכתובת הנ"ל והדף יישלח אליך בל"ג מידי יום.

בע"ה בקרוב יפתח קו טלפון בו יהיה ניתן לשמוע את השאלות והתשובות מידי יום, וכן לענות תשובות נוספות לשאלות - עקבו אחרי ההודעות.

השאלות

1. אמר רבא כמה טפשאי שאר אינשי, וקשה למה רק טיפשים ולא רשעים, הלא עוברים אלאו דמפני שיבה תקום וגו'?
2. דקיימי מקמי ס"ת ולא קיימי מקמיה גברא רבה, וקשה הלא בקידושין לג: מבואר להיפך דיש חיוב לקום בפני ספר תורה, ק"ו - מפני לומדיה קמים מפניה לא כ"ש?
3. אמר רב ששת לא קשיא וכו', בפירוש הראשון ברש"י הקשו למה ייפטר כשהאומד היה בטעות ולקה קצת, הרי הוי כמי שלקה מחוץ לב"ד ולא שמה מלקות?
4. רש"י ד"ה הוסיף ע"י מה שהקשה ות"י למה לא חשיב כהכוהן עשרה בני אדם וכו', וקשה לשיטת הרמב"ם רוצח ד' ו' דלא מתחייב האחרון רק אי במכה אחרונה לבדה יש כדי להמית?, ועוד הקשו מהראב"ד רוצח ה' ו' דשליח ב"ד שהכה בשעת המצוה פטור מגלות?

ואמדו שאינו יכול לקבל ארבעים, אבל מקצת לקה, וברמב"ם כתב כגון שלקה תשע או שתיים עשרה, ונראה דבעי שילקה מלקות הראויות להשתלש, ע"י תיו"ט במשנה ויונת אלם כט' ב'.

השתא דכתיב במספר ארבעים וכו', וע"י רש"י עה"ת שכתב שהלימוד מדכתיב בשווא ולא בפתח, וע"י נחלת יעקב בבאור דבריו, ואיך נכנס בדברי הגמרא כאן.

כמה טפשאי שאר אינשי, וע"י מהרש"א שאלו עמי ארצות המבוארים בסנהדרין ק. שמבזים ת"ח על הא שמעולם לא שרו לן עורבא וכו', שהיה להם להתבונן בדבר זה.

דקיימי מקמי ס"ת ולא קיימי מקמי גברא רבה, ובשו"ת הרא"ש כלל יג' יד' הסיק מכאן להלכה דמוכרין בית הכנסת בשביל ללמוד תורה, ק"ו ממה שמוכרין בשביל ס"ת, והקשו סתירה מדברי הרא"ש מו"ק פ"ג סד' שלמד שהקורע על ס"ת שנשרף אינו מתאחה ק"ו מהקורע על ת"ח שאינו מתאחה, ויש לחלק, ע"י יד המלך ס"ת ט' י'.

הא דאמדו ליומי, הא דאמדו למחר וליומא אחרא, בבאור ת"י הגמרא נאמרו כמה מהלכים, ע"י ב' פירושים ברש"י, וע"י בתוס' ופירושו על פי הב"ח, ע"ע בעל המאור ורמב"ן במלחמות, ושיטת הרמב"ם בסנהדרין יז' בג' ע"י"ש כסף משנה ובחזו"א חו"מ יח'.

אמר רב ששת לא קשיא הא דאמדו ל-מא' הא דאמדו ל-מב', ע"י רמב"ם סנהדרין יז' ד' מה שהבין בפירוש הגמרא, ע"י כסף משנה ומרכבת המשנה שם, ע"י תוספתא מכות ד' ו' וחסדי דוד וחזון יחזקאל שם.

ורצועה של עגל כפולה אחד לשנים ושנים לארבעה, בטעם הכפילות ביאר במהר"ל דסקין (תורת האהל על המשנה) דשיעור עור הוא חמשה טפחים, והל"מ שרחבה טפח ולכן כפולה פעמיים וטפח הולך לכפלים.

שליש מלפניו ושתי ידות מלאחריו, ע"י ראשונים ובטעם הדבר ע"י מפרשי התורה, גור

בדיני מכת מרדות היאך נעשית וכמה מכים, ע"י כאן בריטב"א ונמו"י, וע"י שו"ת הריב"ש סימן צ', וע"י הגהות הב"ח בר"ן כתובות טז', ובענין מלקות בערב י"כ ע"י טור וב"י ודרכ"מ או"ח תרל', וע"י ש דרישה אות ב'.

התשובות

1. **ביערות דבש דרוש יא'** ביאר דאירי בשעה שעוסקין במלאכתם דאין רשאים לעמוד, ואז כשעומדים בפני ס"ת ולא בפני ת"ח זהו שטות, וע"ע חת"ס שפירש כעין זה.
2. ע"י ש בר"ן דאף שכבוד ס"ת עדיף כיון שמקורו מת"ח כ"ש שהיה להם לכבד ת"ח, וע"ע מהרש"א ובמקנה שם, וביד המלך על הרמב"ם ס"ת י' ט' ת"י דכלפי עמי הארצות ת"ח עדיפים כיון שבלעדיהם היתה התורה חתומה וסתומה, אבל כלפי הת"ח ודאי שהתורה עצמה קדושה, ולכן הגמרא בקידושין מיירי לפי דעת הת"ח, והגמרא כאן לפי דעת ההמון, ובשו"ת אג"מ ח"ד או"ח ב' לד' ביאר דכלפי ידיעת התורה שבתוך הת"ח ודאי שס"ת גופא עדיף, אבל כלפי כוח המחדש בתורה שישנם בת"ח בזה עדיפים על התורה.
3. **בחזו"א חו"מ יח' אל'** ביאר דהוי כטעו ב"ד בשיקול הדעת שדינם דין וממילא שם מלקות עלה, ומה שבאמדוהו בו ביום ממתינים לו עד שיבריא, ביאר המנ"ח תקצד' ה' דחיישין שלא דקדקו כל כך באומד, אבל קשה לפי זה דהוי טעות בשיקול הדעת, ולכן ביאר בכסא שלמה, שאומד מהני רק למי שלפני האומד הוא בר ארבעים מלקות, אבל פה שלפני האומד אינו בר ארבעים בגלל אומד הראשון, אין שם אומד עליה.
4. **בצפנת פענח** ביאר שכיון שהוסיף על המנין בטלה כל השליחות והכל שלא ברשות, ועל דעת הראב"ד תירצו דהוא איירי שטעה השליח דהוי קרוב למזיד, וכאן איירי דטעה הדיין כדמוקים לה בב"ק לב', ונ"מ לכל זה האם ניתן להוכיח מכאן לנידון בשליח לדבר עבירה בשוגג האם מתייחס המעשה למשלח, ע"י קצוה"ח שמח' ד' ושם בנתיבות המשפט, וע"י פרי יצחק נזקי ממון יד' ו' שעל הצד דהוי שליחות כל הב"ד יהיו חייבים גלות והוי כהכוהן עשרה בני אדם, ועוד כתב ע"פ רבו הגר"ס שהשליח המלקה אינו שליח ב"ד שהרי הכל מצווים בזה, רק מכה על פי ב"ד, ולפי מש"כ מהצפנת פענח, הוי שליחות בטעות, וכל"כ הדבר אברהם ח"א כ' ג'.

לע"נ מרת אביבה בת הג"ר משה ע"ה נלב"ע ד' תשרי

להנצחות והארות 0527652935, או gmail.com@7652935 לקבלת הדף במייל מידי יום שלח בקשה לכתובת הנ"ל והדף יישלח אליך בל"ג מידי יום.